

28. april 2008

Af Niels Glavind

DE SVAGE GRUPPER ER IKKE MED I DE PRIVATE SUNDHEDSFORSIKRINGER

Resumé: *Behandling på privat sygehus betalt af en sundhedsforsikring omfatter sjældent de svage grupper. Også når det gælder behandling på private sygehuse betalt af det offentlige, er de svage grupper underrepræsenteret.*

Denne analyse beskæftiger sig med hvilke grupper, der gør brug af private sygehuse – når vi samtidig ser på, om de er betalt af det offentlige eller af et forsikringsselskab. Antallet af behandlingsforløb for de enkelte diagnoser og sygehustyper er derfor koblet med data for personens uddannelse, etnicitet, boligforhold, indkomst og modtagelse af sociale ydelser.

Analysen viser, at brugen af sundhedsforsikringer er stærkt reduceret:

- hvis personen ingen uddannelse har
- hvis personen kommer fra de etniske minoriteter
- hvis personen har lav indkomst
- hvis personen boede i almennyttigt boligbyggeri i 2004
- hvis personen var på førtidspension eller kontanthjælp i 2004.
- hvis personen var enlig i 2004
- hvis personen ikke var i arbejde i 2004

Når det gælder offentligt betalte behandlingsforløb på de private sygehuse, har de svage grupper også en lavere benyttelse end andre. Men forskellen er ikke så udtalt.

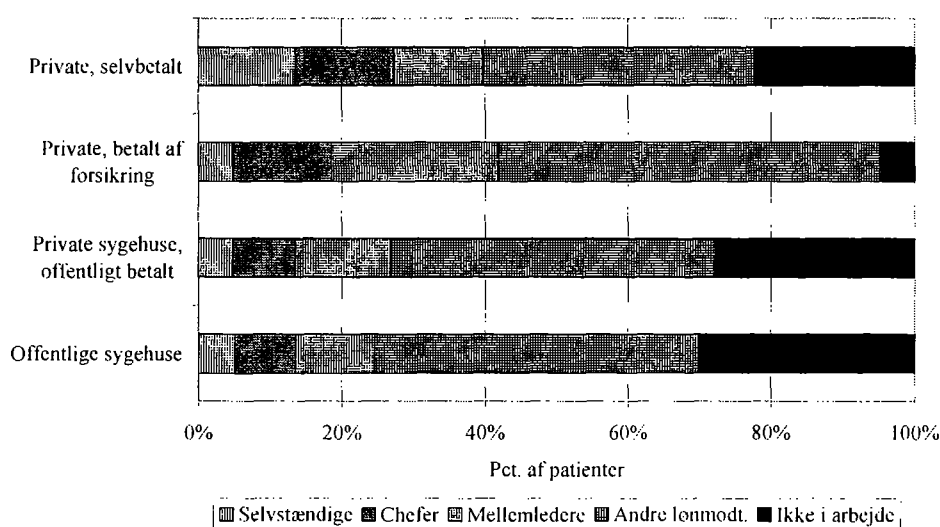
Det skal bemærkes, at de behandlingsforløb, der indgår i analysen, er 2007-tal, mens baggrundsdata for patienterne er fra 2004. De fleste af de baggrundsforhold, der er inddraget, ændrer sig dog kun langsomt.

DE SVAGE GRUPPER ER IKKE MED I DE PRIVATE SUNDHEDSFORSIKRINGER

Som det fremgår af figur 1, gør den sociale skævhed sig især gældende i forhold til de svageste grupper. I figur 1 er dette vist i forhold til Danmarks Statistiks socialgruppeinddeling. Det ses, at personer uden for arbejdsmarkedet er kraftigt underrepræsenteret i forhold til private sundhedsforsikringer. Til gengæld er personer i arbejde "overrepræsenteret", hvad enten de arbejder på højeste, mellem- eller laveste niveau.

Figur 1.

Socialgrupper i forskellige typer af sygehuse 2007. Alle voksne

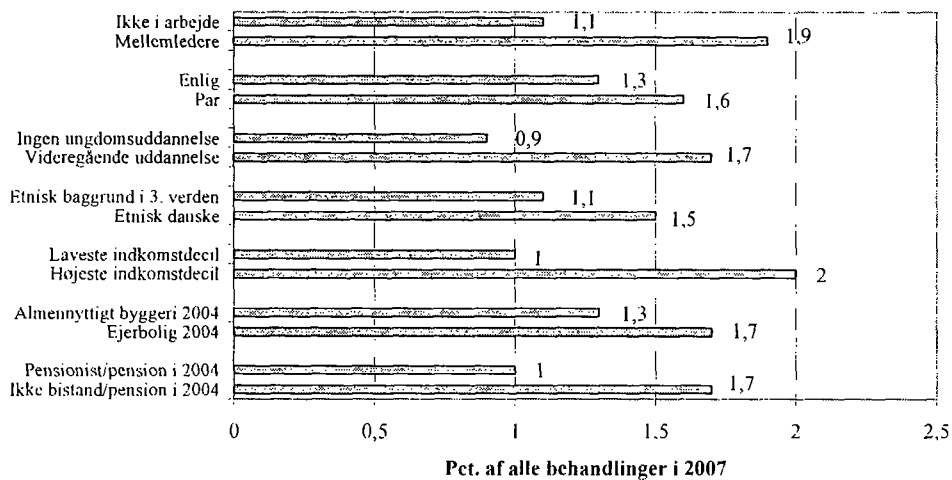
Når det gælder offentligt betalte behandlingsforløb på de private sygehuse, har de svage grupper også en lavere benyttelse end andre. Men forskellen er ikke så udtalt. Alle har da også i princippet ret til at benytte det udvidede frie sygehusvalg, hvis ventetiden på et offentligt sygehus bliver for lang, men de ressourcestærke er bedre til at udnytte denne mulighed. Derimod er sundhedsforsikringer i Danmark som hovedregel knyttet til et ansættelsesforhold, som et skattefrit frynsegode. Det betyder samtidig, at eventuelle sundhedsforsikringer reelt bliver meget dyrere for personer, som ikke har et stabilt ansættelsesforhold, eller måske helt er ude af arbejdsmarkedet.

De forskelle, som fremgår af figuren, skyldes dels, at de private sygehuse har en mindre andel af ældre patienter end de offentlige sygehuse, dels –

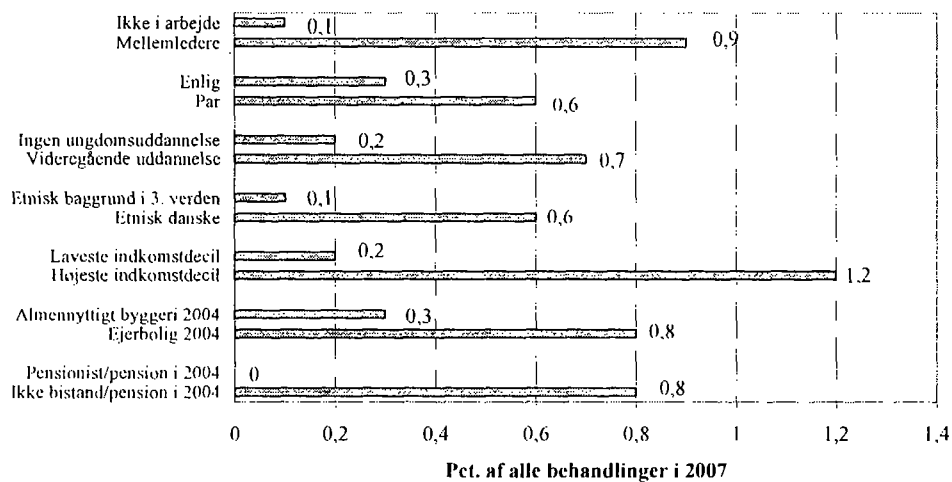
hvis vi ser på personer i den erhvervsaktive alder - at de svage grupper ikke benytter de private sygehuse så meget.

Hvis vi holder de ældre aldersgruppe uden for analysen, viser figur 2 og 3, at sociale, etniske, uddannelsesmæssige og tilsvarende baggrundsforhold har betydning for, hvilken sandsynlighed der er for, at et behandlingsforløb finder sted på et privat sygehus, betalt af det offentlige eller af et forsikrings-selskab. Figureerne viser privatsygehusenes andel af samtlige behandlinger (bortset fra skadestuebesøg) og medregner også diagnosegrupper, hvor de private sygehuse slet ikke gør sig gældende. Derfor er privatsygehusenes samlede andel meget lille.

Hvem får behandling på privatsygehuse, betalt af det offentlige? - 21-64 årige

Hvem får behandling på privatsygehuse, betalt af forsikrings-selskab? - 21-64 årige

Som det fremgår af Figur 3, er det slående, at de svage grupper stort set ikke benytter sundhedsforsikringer.

Eksempler: To udvalgte diagnosegrupper

Man kunne tænke sig, at den skævhed, man finder i benyttelsen af private sygehuse, primært var en afspejling af, at forskellige samfundsgrupper rammes forskellig af forskellige sygdomme. Derfor bør en analyse også se på, om de sociale forskelle sætter sig igennem *inden for* de enkelte diagnosegrupper.

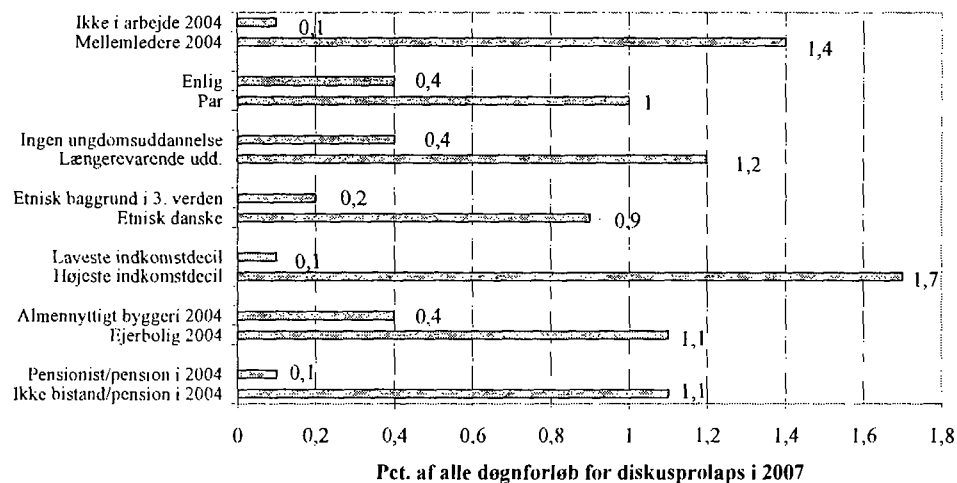
Derfor ses i det følgende på to udvalgte diagnosegrupper, hvor de private sygehuse og de private sundhedsforsikringer tegner sig for en rimelig stor andel. I analysen ses kun på de *forretningsmæssigt drevne* private sygehuse og klinikker. De fonds-drevne specialsygehuse (gigthospitaler m.v. behandles sammen med de offentlige tilbud).

Den første diagnose, der ses på, er døgnbehandling for diskusprolaps. Ser vi på aldersgruppen 20-64 år, fandt 96,4 pct. af disse behandlinger i 2007 sted på offentlige sygehuse. 2,4 pct. fandt sted på private sygehuse, men blev betalt af det offentlige. 0,9 pct. blev betalt af et forsikrings-selskab, mens de sidste 0,1 pct. blev betalt af borgeren selv.

Figur 4 viser herefter hvilken betydning, de sociale og økonomiske baggrundsforhold har for, om en person, der i 2007 var gennem en døgnbehandling for diskusprolaps, fik denne foretaget på et privat sygehus, betalt af en sundhedsforsikring.

Figur 4.

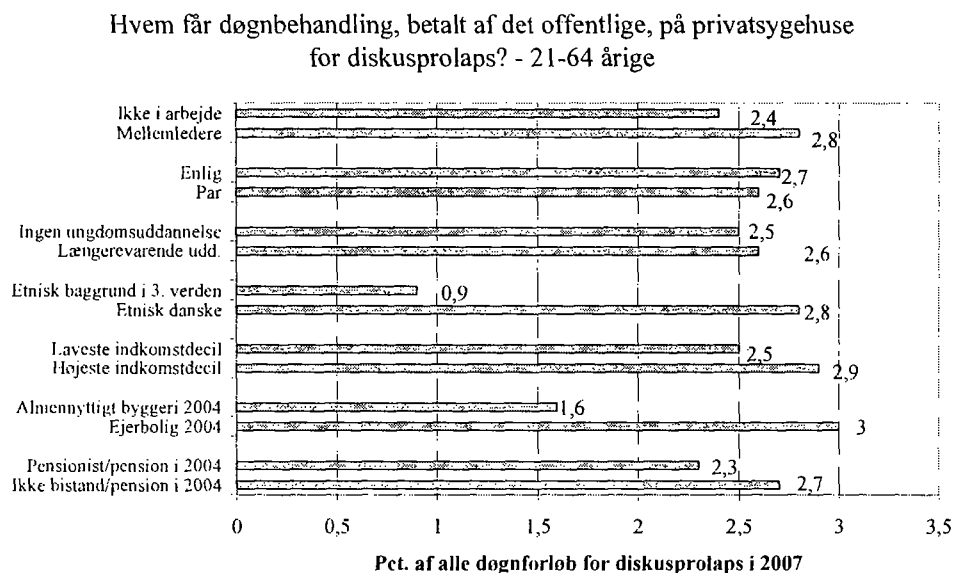
Hvem får døgntilrettelagt behandling, betalt af sundhedsforsikring, på
privatsygehuse for diskusprolaps? - 21-64 årige

Det ses, at de "nederste" grupper i samfundet har langt lavere chance for at få ventetiden til behandling for diskusprolaps afkortet gennem brug af en sundhedsforsikring end de bedrestillede grupper.

Figur 5 viser tilsvarende, hvem der benytter sig af det udvidede frie sygehusvalg, hvis vi ser på døgntilrettelagt behandling for diskusprolaps.

Figur 5.

Det ses, at forskellene er langt mindre, når det offentlige betaler. Der er dog klart lavere benyttelse af de private sygehuse, hvis vi ser på de etniske minoriteter og beboere i almennyttigt boligbyggeri. Det kan tyde på, at disse grupper har svært ved at orientere sig i reglerne om, at man kan bruge private sygehuse, hvis det offentlige ikke kan overholde de maksimale ventetider, som er fastsat.

Tabel 1 viser hvilken virkning de forskellige chancer for privat sygehusbehandling har for den sociale sammensætning blandt patienter med diskusprolaps på forskellige typer af sygehuse/betalingsformer. Tabellen omfatter såvel døgn- som ambulant behandling og såvel patienter under 65 år som patienter over 65 år.

Tabel 1. Patienter med behandling for diskusprolaps i forskellige grupper af sygehuse 2007 fordelt på socialgrupper. Alle patienter over 21 år

Socioøkonomisk gruppe 2004		Offentlige sygehuse	Private sygehuse, offentligt betalt	Private, betalt af forsikring	Private, selvbetalt	Alle sygehuse
Under 65 år	Selvstændige	4,5	5,0	4,4	9,7	4,6
	Chefer	7,3	7,6	13,8	8,2	7,6
	Mellemledere	10,2	10,5	20,5	11,2	10,6
	Andre lønmodt.	40,4	41,4	57,0	39,9	41,0
	Ikke i arbejde	22,1	20,1	3,8	11,2	21,2
Over 65 år	Selvstændige	0,6	0,7	0	0,8	0,6
	Chefer	0,2	0,7	0	0,8	0,3
	Mellemledere	0,2	0,1	0	0,4	0,2
	Andre lønmodt.	0,9	1,5	0,3	2,6	0,9
	Ikke i arbejde	13,5	12,5	0,3	15,3	13,1
I alt		100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Note; Når tabellen omfatter personer over 21 år, er det fordi personer, der i 2007 var under denne alder, ikke var henført til nogen socioøkonomisk gruppe i 2004.

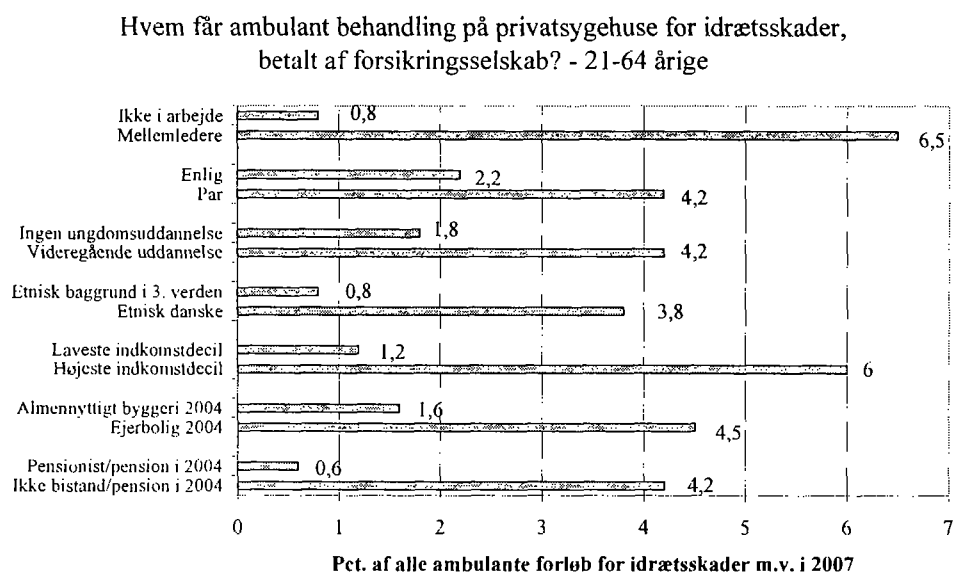
Tabellen kræver en nærmere forklaring. Det bemærkes, at enheden er *personer* i modsætning til de tidligere figurer, hvor enheden er antal behandlingsforløb. En person kan have flere behandlingsforløb for samme lidelse. Den samme person kan desuden blive behandlet såvel på et privat som på et offentligt sygehus for denne lidelse. Derfor er antallet af personer, der er blevet behandlet på alle typer af sygehuse, mindre end summen af de personer, der har været behandlet inden for de enkelte sygehusgrupper. Tabellen omfatter ikke skadestuebesøg.

Ved at inddrage aldersaspektet viser tabellen desuden den samlede virkning af, at de ældre årgange generelt er underrepræsenteret på de private sygehuse, og at der desuden er en social skævhed.

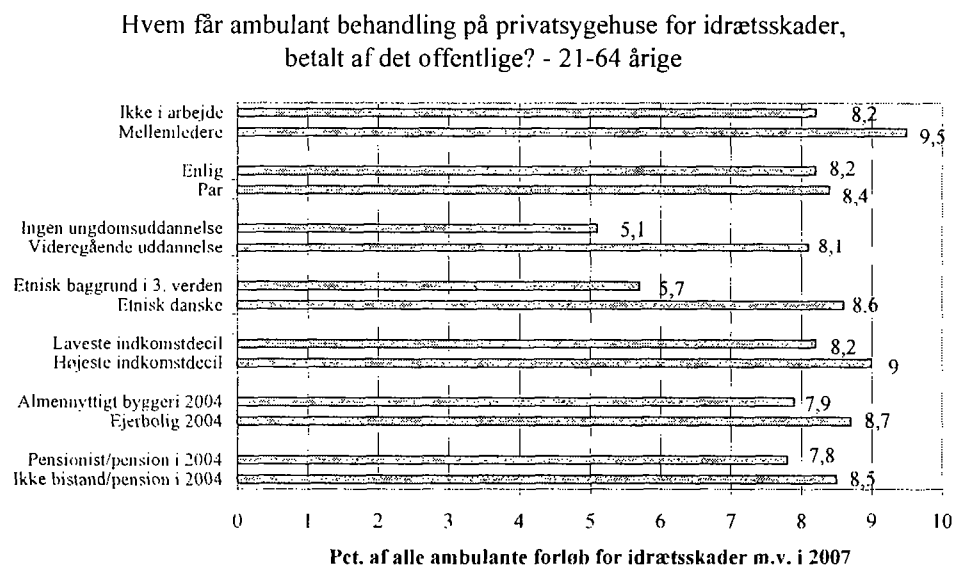
Tabellen viser, at personer uden for arbejdsmarkedet udgør ca. 36 pct. af de patienter, der behandles på de offentlige sygehuse, men kun ca. 4 pct. af de patienter, der får behandling betalt af et forsikringsselskab. Blandt de patienter, der får behandlingen udført på et privat sygehus, men betalt af det offentlige, udgør personer uden for arbejdsmarkedet 33 pct.

Figur 6 og 7 viser, hvem der får behandling på private sygehuse og klinikker, når det drejer sig om ambulante behandling af skader, der typisk opstår i forbindelse med idrætsudøvelse.

Figur 6.

Figur 7

Det ses, at billedet er det samme som for diskusprolaps: Ser vi på de behandlinger, der betales af et forsikringselskab, kan vi konstatere en stærk social skævhed. Der er også en social skævhed, hvis vi ser på benyttelsen af private sygehuse i forbindelse med det "udvidede frie sygehusvalg", men her er forskellen mindre.

I tabel 2 er alle voksne inddraget i en analyse af den sociale sammensætning blandt patienterne i de forskellige sygehusgrupper – på samme måde som i tabel 1.

Tabel 2. Patienter med behandling for skader, der typisk opstår i forbindelse med idrætsudøvelse, i forskellige grupper af sygehuse 2007 fordelt på socialgrupper. Alle patienter over 21 år

Socioøkonomisk gruppe 2004		Offentlige sygehuse	Private sygehuse, offentligt betalt	Private, betalt af forsikring	Private, selvbetalt	Alle sygehuse
Under 65 år	Selvstændige	4,5	4,4	4,7	11,1	4,6
	Chefer	8,2	8,4	13,6	12,6	8,5
	Mellemledere	10,8	13,2	23,1	12,00	11,5
	Andre lønmodt.	44,3	44,6	53,2	35,9	44,6
	Ikke i arbejde	18,8	18,0	4,4	10,5	18,0
Over 65 år	Selvstændige	0,5	0,3	0,2	2,4	0,5
	Chefer	0,3	0,4	0,1	1,2	0,3
	Mellemledere	0,3	0,2	0,3	0,4	0,3
	Andre lønmodt.	0,9	0,7	0,2	2,2	0,9
	Ikke i arbejde	11,4	9,9	0,3	11,7	10,9
I alt		100,0	100,0	100,00	100,00	100,0

Igen ses samme mønster som for diskusprolaps: Personer uden for arbejdsstyrken er stærkt underrepræsenteret, især blandt de patienter, der får behandlingen betalt af en sundhedsforsikring. Her udgør personer uden for arbejdsstyrken ca. 5 pct. – mod ca. 30 pct. i det offentlige sygehusvæsen.

Alle diagnosegrupper

Ser vi endelig på *samtliche diagnosegrupper*, viser tabel 3 fordelingen af patienter på socioøkonomiske grupper.

Tabel 3. Patienter fra alle diagnosegrupper i forskellige grupper af sygehuse 2007 fordelt på socialgrupper. Alle patienter over 21 år

Socioøkonomisk gruppe 2004		Offentlige sygehuse	Private sygehuse, offentligt betalt	Private, betalt af forsikring	Private, selvbetalt	Alle sygehuse
Under 65 år	Selvstændige	3,4	4,0	4,6	7,9	4,0
	Chefer	6,9	8,3	14,6	11,5	7,0
	Mellemledere	9,3	11,4	24,3	12,9	9,5
	Andre lønmodt.	30,6	33,5	50,0	34,0	30,8
	Ikke i arbejde	18,4	16,7	4,7	13,7	18,3
Over 65 år	Selvstændige	0,8	0,9	0,2	1,9	0,8
	Chefer	0,4	0,6	0,3	1,0	0,4
	Mellemledere	0,3	0,4	0,2	0,4	0,3
	Andre lønmodt.	1,1	1,3	0,5	1,8	1,1
	Ikke i arbejde	28,7	23,0	0,8	15,0	28,5
I alt		100,0	100,0	100,00	100,0	100,0

Inddrager vi *alle* diagnosegrupper, bliver forskellen mellem de forskellige grupper af sygehuse/betalere endnu mere udtalt. Blandt patienter med en sundhedsforsikring er kun ca. 5 pct. uden for arbejdsstyrken. Blandt patienter på offentlige sygehuse er andelen ca. 47 pct. Det skyldes, at tabellen også tager højde for, at de private sygehuse kun i meget begrænset omfang tilbyder behandling for kræft og en række andre alvorlige sygdomme, som typisk rammer ældre mennesker, som har forladt arbejdsmarkedet.

Bilagstabellerne 1-7 viser socialgruppedelingen for en række diagnosegrupper.

Bilagstabel 1. Patienter med behandling for forstørret prostata i forskellige grupper af sygehuse 2007 fordelt på socialgrupper. Alle patienter over 21 år

Socioøkonomisk gruppe 2004		Offentlige sygehuse	Private sygehuse, offentligt betalt	Private, betalt af forsikring	Private, selvbetalt	Alle sygehuse
Under 65 år	Selvstændige	3,26	4,27	16,22	6,67	3,3
	Chefer	4,25	4,62	27,03	16,67	4,43
	Mellemledere	2,76	3,42	2,7	6,67	2,86
	Andre lønmodt.	10,73	10,43	29,73	20	10,77
	Ikke i arbejde	7,15	4,62	2,7	13,33	7,01
Over 65 år	Selvstændige	3,26	3,59	2,7	10	3,28
	Chefer	1,68	3,25	0	0	1,75
	Mellemledere	0,9	0,68	0	0	0,89
	Andre lønmodt.	2,95	5,13	5,41	0	3,11
	Ikke i arbejde	63,05	60	13,51	26,67	62,59
I alt		100	100	100	100	100

Bilagstabel 2. Patienter med snorkebehandling i forskellige grupper af sygehuse 2007 fordelt på socialgrupper. Alle patienter over 21 år

Socioøkonomisk gruppe 2004		Offentlige sygehuse	Private sygehuse, offentligt betalt	Private, betalt af forsikring	Private, selvbetalt	Alle sygehuse
Under 65 år	Selvstændige	5,84	5,93	4,26	18,75	5,89
	Chefer	8,68	12,78	19,15	0	9,56
	Mellemledere	9,19	12,25	27,66	18,75	9,95
	Andre lønmodt.	41,31	34,59	42,55	43,75	40
	Ikke i arbejde	19,13	16,64	4,26	6,25	18,44
Over 65 år	Selvstændige	1,04	1,4	0	0	1,12
	Chefer	0,59	0,87	2,13	0	0,67
	Mellemledere	0,38	0,53	0	0	0,4
	Andre lønmodt.	1,23	1,59	0	0	1,29
	Ikke i arbejde	12,6	13,41	0	12,5	12,68
I alt		100	100	100	100	100

Bilagstabel 3. Patienter med behandling med (delvis) kosmetisk sigte i forskellige grupper af sygehuse 2007 fordelt på socialgrupper. Alle patienter over 21 år

Socioøkonomisk gruppe 2004		Offentlige sygehuse	Private sygehuse, offentligt betalt	Private, betalt af forsikring	Private, selvbetalt	Alle sygehuse
Under 65 år	Selvstændige	3,01	3,16	10	4,68	3,18
	Chefer	6,04	5,33	11,67	11,02	6,28
	Mellemledere	11,68	12,64	25	18,73	12,23
	Andre lønmodt.	39,32	41,33	40	41,6	39,69
	Ikke i arbejde	31,02	34,39	11,67	23,69	31,06
Over 65 år	Selvstændige	0,32	0,19	0	0	0,28
	Chefer	0,2	0,19	0	0	0,19
	Mellemledere	0,11	0	0	0	0,08
	Andre lønmodt.	0,38	0,12	0	0	0,32
	Ikke i arbejde	7,92	2,66	1,67	0,28	6,69
I alt		100	100	100	100	100

Bilagstabel 4. Patienter der får øjenoperationer i forskellige grupper af sygehuse 2007 fordelt på socialgrupper. Alle patienter over 21 år

Socioøkonomisk gruppe 2004		Offentlige sygehuse	Private sygehuse, offentligt betalt	Private, betalt af forsikring	Private, selvbetalt	Alle sygehuse
Under 65 år	Selvstændige	1,03	1,58	1,37	7,31	1,27
	Chefer	2,27	6	8,22	14,99	3,17
	Mellemledere	2,06	7,21	31,51	16,48	3,24
	Andre lønmodt.	6,86	16,11	17,81	28,25	8,78
	Ikke i arbejde	7,2	8,7	1,37	10,66	7,47
Over 65 år	Selvstændige	1,18	1,26	1,37	2,23	1,23
	Chefer	0,6	0,54	0	0,74	0,6
	Mellemledere	0,34	0,27	0	0,12	0,32
	Andre lønmodt.	1,37	1,74	2,74	1,86	1,44
	Ikke i arbejde	77,1	56,59	35,62	17,35	72,5
I alt		100	100	100	100	100

Bilagstabel 5. Patienter i behandling for lumbago, ischias m.v. i forskellige grupper af sygehuse 2007 fordelt på socialgrupper. Alle patienter over 21 år

Socioøkonomisk gruppe 2004		Offentlige sygehuse	Private sygehuse, offentligt betalt	Private, betalt af forsikring	Private, selvbetalt	Alle sygehuse
Under 65 år	Selvstændige	3,55	2,61	2,91	7,75	3,54
	Chefer	4,87	5,81	15,27	7,75	5,14
	Mellemledere	7,64	9,43	24,73	9,15	8,05
	Andre lønmodt.	35,56	36,14	50,55	35,21	35,84
	Ikke i arbejde	24,92	25,83	5,45	13,38	24,49
Over 65 år	Selvstændige	0,56	0,58	0,36	0	0,56
	Chefer	0,22	0	0	1,41	0,22
	Mellemledere	0,24	0,15	0	0,7	0,24
	Andre lønmodt.	0,65	0,44	0,36	3,52	0,67
	Ikke i arbejde	21,77	19,01	0,36	21,13	21,25
I alt		100	100	100	100	100

Tabel 6. Patienter i behandling for seneskedehindebetændelse m.v. i forskellige grupper af sygehuse 2007 fordelt på socialgrupper. Alle patienter over 21 år

Socioøkonomisk gruppe 2004		Offentlige sygehuse	Private sygehuse, offentligt betalt	Private, betalt af forsikring	Private, selvbetalt	Alle sygehuse
Under 65 år	Selvstændige	3,81	3,63	2,87	9,64	3,83
	Chefer	6,52	7,38	13,19	9,14	6,8
	Mellemledere	9,27	10,76	27,34	12,18	9,91
	Andre lønmodt.	35,42	35,17	51,24	34,01	35,87
	Ikke i arbejde	17,44	16,9	4,78	12,69	17,01
Over 65 år	Selvstændige	0,84	2,25	0	2,54	0,88
	Chefer	0,58	0,38	0	0,51	0,55
	Mellemledere	0,38	0,5	0,19	0,51	0,39
	Andre lønmodt.	1,16	1,25	0,19	1,02	1,14
	Ikke i arbejde	24,58	21,78	0,19	17,77	23,61
I alt		100	100	100	100	100

Bilagstabel 7. Patienter i behandling for slidgigt i forskellige grupper af sygehuse 2007 fordelt på socialgrupper. Alle patienter over 21 år

Socioøkonomisk gruppe 2004		Offentlige sygehuse	Private sygehuse, offentligt betalt	Private, betalt af forsikring	Private, selvbetalt	Alle sygehuse
Under 65 år	Selvstændige	2,95	3,37	5,31	6,68	3,04
	Chefer	4,35	4,8	13,49	7,21	4,53
	Mellemledere	5,71	6,86	25,75	3,69	6,04
	Andre lønmodt.	22,36	22,62	48,09	19,16	22,78
	Ikke i arbejde	13,43	13,41	3,27	8,79	13,31
Over 65 år	Selvstændige	1,34	1,79	0,41	5,45	1,4
	Chefer	0,72	0,82	0,68	1,58	0,73
	Mellemledere	0,48	0,61	0,41	0,7	0,48
	Andre lønmodt.	1,92	2,11	0,95	3,87	1,93
	Ikke i arbejde	46,74	43,61	1,63	42,88	45,75
I alt		100	100	100	100	100